

Bogár László: Tabu lett a harmadik út

2013 május 29. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

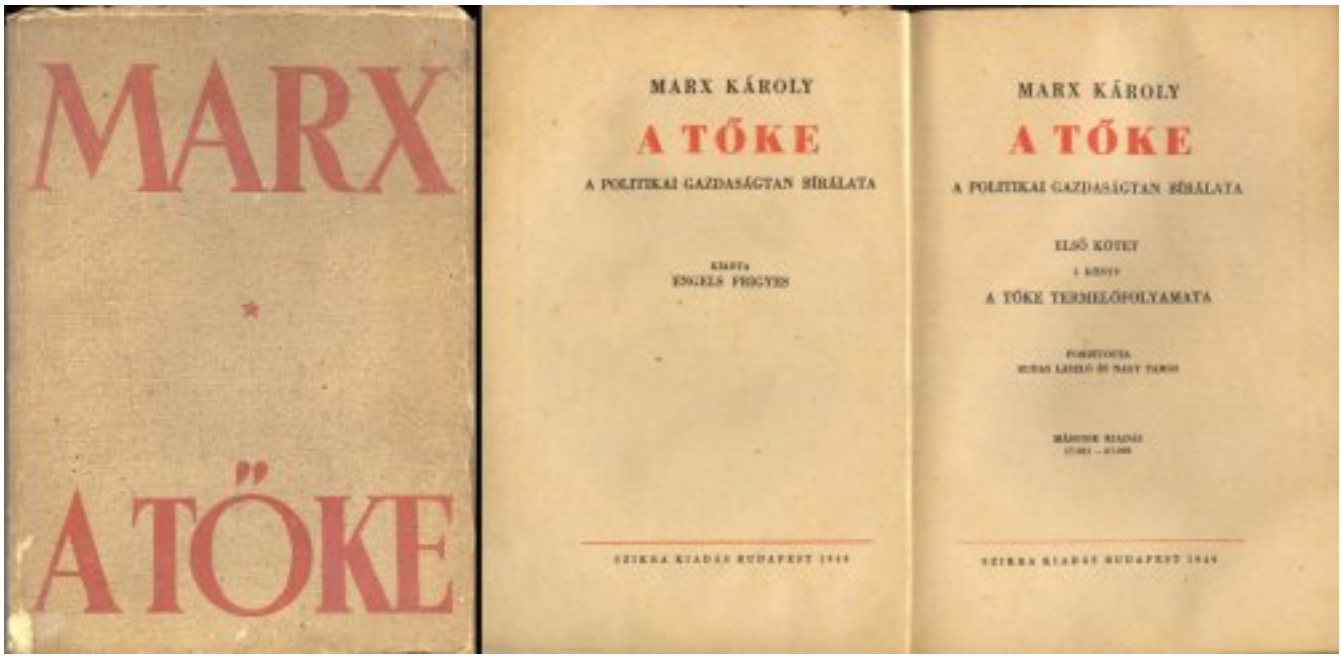
3

Átlag: 3 (1 szavazat)

Mérték

Éppen negyven évvel ezel?tt vettem át a diplomámat, ahogy a régiek mondanák, a Tolbuhin körútról nyíló Dimitrov téri Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen. Túl sok választásom nem volt, mert akkor is, és az óta is ez hazánk egyetlen közgazdasági egyeteme.

Szó se róla, izgalmas kaland volt a hatvanas évek végén, a hetvenes évek elején ide járni. A hatvanas években – ahogy Cseh Tamás énekli – „fellazult tételben fogalmazódott meg a világ”, és ez különösen nyilvánvaló volt az egyetemeken belül. Marx neve ide, vagy oda, tanáraim tekintélyes része viszonylag nyíltan beszélt arról, hogy ez a komolytalan, primitív, ócska hazugságokra épül? konstrukció, ami itt magát „szocializmusnak” nevezi, úgyis összeomlik el?bb-utóbb. Így is lett, ám volt ennek a kicsit mindig becsomagolt mondatnak egy ennél is fontosabb része. Ez valahogy úgy hangzott, hogy, ha viszont ez az összeomlás bekövetkezik, akkor a szocializmus helyére csakis az a liberális, globális kapitalizmus léphet, amelynek neoliberális f?ideológusa Milton Friedman éppen akkoriban kapott Nobel-díjat.

És a leginkább fontos harmadik üzenete az volt ennek a sugallatnak, hogy eszünkbe ne jusson valamilyen „harmadik úttal” kísérletezni. Vagyis, hogy egy közgazdásznak az a dolga, hogy a világunkat éppen uraló és kifosztó birodalom terjeszkedését segítse, harácsoló rendszerét m?ködtesse, és a kifosztást alátámasztó ideológiát – mint m?köd? „közgazdaságtant” – népszer?sítse, illetve tanítsa.

Ami a legszigorúbban tilos az az, hogy az emberi közösségek saját lelki, erkölcsi, szellemi talapzatukra próbálják építeni a maguk világát, például szükségleteik kielégítését is, amit a hétköznapok során gazdaságnak szoktunk nevezni. Bármilyen abszurdnak t?nik, de sajnos ez a pusztító logika határozza meg mai világunkat. Amikor 1971-ben „szocpégéb?l” (a szocializmus politikai gazdaságtana) szigorlatoztam az egyetem rektoránál, metakommunikatív szinten mindketten tisztában voltunk helyzetünk megalázó voltával. Bár a köztünk lév? több évtizedes korkülönbségb?l adódóan eltér? módon, de ugyanazt éreztük. Hogy ez az egész olyan ócska hazugságok, sületlenségek, képtelenségek kusza halmaza, amit nem szabadna komolyan vennünk. De közben az is világos volt mindkett?nk számára, hogy egyel?re nincs más választásunk. Mindketten félünk a hamis egyezségb?l való kilépés következményeit?l, ezért meggy?z?en azt kell hazudnunk, hogy most valami nagyon komoly, nagyon tudományos dolgot m?velünk. Mindketten reménykedtünk azonban abban (úgy éreztem ? is!), hogy egyszer majd megváltozik mindez, hogy ki tudjuk verekedni magunkat a hazugság és félelem öngerjeszt? örvényeib?l.

A rendszerváltás nev? folyamat egy rövid ideig valóban táplált is olyan illúziókat, hogy vége a hazugságoknak, ám ezek az illúziók gyorsan szertefoszlottak. Mára kiderült, hogy ez az új rendszer, amely mellesleg a magyar társadalom dönt? többségének szemében régen megbukott már, és csak a minket azóta függésben tartó és kifosztó birodalom kegyéb?l áll fenn, ugyanolyan pusztító hazugságokra épül, mint az el?z?ek is. Hogy ez az újabb csapda hogyan m?ködik, ahhoz csak egy szomorú adalék a fels?oktatás világából.

A tanmesébe ill? történet, néhány éve a most már Corvinus nevet visel? közgazdaságtudományi egyetemen játszódott le. Az történt, hogy az els?éves hallgatók egy darabig udvariasan próbálták valahogy feldolgozni azt az ellentmondást, hogy egészen más van a tankönyvben, és mást hallanak az el?adásokon. Egy els?éves hallgató pedig nincs feltétlenül abban a helyzetben, hogy feldogozza azt a megrázó élményt, hogy a társadalomtudományokban minden stúdium csak az adott érdekek és értékek által kirajzolt térben értelmezhet? „relatív” tudást ad. Arra meg végképp nem képes, hogy eldöntse, melyik világértelmezési elmélet áll közelebb az általa is érzékelt és megélt valósághoz. Nos, els?éveseink a vizsgaid?szakhoz közeledve egyre határozottabban jelezték, hogy nekik mindegy, melyik verzió a „helyes”, de valaki végre mondja meg egyértelm?en, hogy mi a „házi feladat”, ?k azt fogják megtanulni. Hogy aztán a sikeres vizsga után egyszer és mindenkorra el is felejtsék a számukra eleve érdektelen és értelmetlen összefüggéseket. Ezekben a kérdésekben az esélyük a becsületes válaszra nagyjából annyi, mintha a hetvenes években mi azt kértük volna, mondja meg végre valaki, hogy 1956 sötét ellenforradalom, vagy dics?séges szabadságharc volt-e. Az oktatók között ugyan elindulni látszott valamilyen vita arról, hogy akkor most mi a teend?, de evidens módon az uralkodó neoliberális teória elsöpr? többségben lév? hívei hamar eldöntötték a vitát.

A magyar társadalom anyagi újratermelési folyamatainak évtizedek óta zajló hanyatlása, az ország afrikai szint? kifosztása többek között azért is mehetett végbe ilyen zökken?mentesen, mert a közgazdasági kérdésekben járatlan többség számára ugyanazokat a birodalmi hazugságokat mutatják fel tudományos szakszer?ségként, amelyeket a „szocpégé” keretében az el?z? birodalom idején. Az elkövet? pedig ugyanaz a cinikus gátlástalan kollaboráns had, amely a magyar közgazdász-társadalom nagy többségét alkotja.

Bogár László - magyarhirlap.hu

Ajánló